

POLITICA SOCIALĂ ȘI DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ: PRINCIPII GENERALE

Integrarea europeană a condus la importante evoluții sociale de-a lungul anilor. Anul 2017 a marcat un moment foarte important: atunci Parlamentul, Consiliul și Comisia au proclamat Pilonul european al drepturilor sociale și și-au reafirmat angajamentul de a asigura condiții mai bune de viață și de muncă în întreaga UE. Planul de acțiune aferent din 2021 a stabilit inițiative concrete pentru a transforma acest angajament în realitate.

TEMEI JURIDIC

Articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și articolele 9, 10, 19, 45-48 și 145-161 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

OBIECTIVE

Articolul 3 din TUE stipulează că Uniunea are datoria să atingă ocuparea integrală a forței de muncă și progresul social. Promovarea ocupării forței de muncă, îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă, o protecție socială adecvată, dialogul între conducere și ceilalți membri ai personalului, dezvoltarea resurselor umane în vederea asigurării unei rate ridicate a ocupării forței de muncă pe termen lung și combaterea excluziunii sunt obiectivele comune ale UE și ale statelor sale membre în domeniul social și de ocupare a forței de muncă, astfel cum se descrie la articolul 151 din TFUE.

REALIZĂRI

A. De la Tratatul de la Roma la Tratatul de la Maastricht

Pentru a le permite lucrătorilor și familiilor acestora să beneficieze pe deplin de dreptul la libera circulație și să caute un loc de muncă pretutindeni pe piața comună, Tratatul de la Roma (Tratatul CEE, 1957) a prevăzut coordonarea sistemelor de securitate socială ale statelor membre. Tratatul de la Roma a consacrat principiul egalității de remunerare între bărbați și femei, a cărui aplicabilitate directă a fost recunoscută de Curtea de Justiție, și a prevăzut instituirea Fondului social european (FSE) ([2.3.2](#)).

Actul Unic European (SEA, 1986) a introdus noi domenii de politică cu majoritate calificată, printre care sănătatea și siguranța la locul de muncă, dialogul social între organizațiile patronale și sindicate și coeziunea socială și economică.

Treptat s-a ajuns la un consens cu privire la necesitatea de a acorda mai multă atenție factorilor sociali legați de finalizarea pieței interne. După lungi dezbateri, șefii de stat

și de guvern din 11 state membre, fără participarea Regatului Unit, au adoptat la summitul de la Strasbourg din decembrie 1989 Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor (Carta socială).

B. De la Tratatul de la Amsterdam la Tratatul de la Lisabona

Inconvenientul de a avea două temeuri juridice, creat de neparticiparea Regatului Unit, a fost în final depășit prin semnarea Tratatului de la Amsterdam (1997), moment în care toate statele membre, inclusiv Regatul Unit, au fost de acord să includă Acordul privind politica socială în ceea ce va deveni mai târziu TFUE (articolele 151-161). La articolul 153, cooperarea a fost înlocuită cu procedura de codecizie, care a fost extinsă, de asemenea, la dispozițiile privind Fondul social european (2.3.2), libera circulație a lucrătorilor și securitatea socială pentru lucrătorii migranți din Comunitate (2.3.4). Articolul 19, în noua sa versiune, a acordat Consiliului posibilitatea de a „lua măsurile necesare în vederea combaterii oricărei discriminări bazate pe sex, rasă sau origine etnică, pe religie sau convingeri, pe handicap, vârstă sau orientare sexuală”. Pe baza acestui text, au fost adoptate în termen scurt două directive: Directiva 2000/43/CE de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică și Directiva 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

De asemenea, Tratatul de la Amsterdam a inclus și promovarea unui nivel înalt al ocupării forței de muncă pe lista obiectivelor UE și a atribuit Comunității responsabilitatea de a veni în sprijinul și în completarea activităților statelor membre din acest domeniu, dezvoltând o „strategie coordonată”, și anume Strategia europeană pentru ocuparea forței de muncă (SEOFM) (articolele 145-150 din Tratatul TFUE), care are la bază o metodă deschisă de coordonare (2.3.3).

În 2000, în cadrul summitului de la Nisa, a avut loc adoptarea Cartei drepturilor fundamentale a UE. Au fost create **Comitetul pentru ocuparea forței de muncă**, a cărui activitate se desfășoară în cadrul de politică definit de SEOFM, și Comitetul pentru protecție socială pentru a promova cooperarea în materie de politici de ocupare a forței de muncă și protecție socială între statele membre și Comisie (articolul 160 din TFUE), dar au fost respinse toate propunerile de extindere a procedurii de codecizie.

În optica revizuirii intermediare a Strategiei de la Lisabona din 2005, liniile directoare privind ocuparea forței de muncă adoptate în cadrul SEOFM au fost incluse în liniile directoare integrate pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă.

În 2007, a fost creat Fondul european de ajustare la globalizare, cu scopul de a oferi sprijin lucrătorilor care și-au pierdut locul de muncă din cauza schimbărilor intervenite în structura comerțului mondial (2.3.2).

Tratatul de la Lisabona din 2007 a permis noi progrese în consolidarea dimensiunii sociale a integrării europene. TUE evidențiază în prezent obiectivele sociale ale UE, printre care ocuparea integrală a forței de muncă și solidaritatea dintre generații (articolul 3). Articolul 6 recunoaște Cartei drepturilor fundamentale același caracter obligatoriu ca al tratatelor. Carta însăși recunoaște așa-numitele „drepturi legate de solidaritate”, precum dreptul lucrătorilor la informare și consultare, precum și drepturile la negocieri colective, la condiții de muncă echitabile și corecte și dreptul la securitate

socială și asistență socială. O clauză socială orizontală a fost introdusă în TFUE, care impune UE să îndeplinească obiectivele sociale menționate mai sus atunci când definește și pune în aplicare celelalte politici și activități ale sale (articolul 9).

C. Evoluții înregistrate după Tratatul de la Lisabona

Adoptată în 2010, într-un context marcat de criza economică și financiară, Strategia Europa 2020 a definit creșterea favorabilă incluziunii – care încurajează o economie cu un nivel ridicat de ocupare a forței de muncă capabilă să genereze coeziune socială și teritorială – drept unul din domeniile sale prioritare. De asemenea, strategia stabilea cinci obiective principale, printre care și un important obiectiv social (reducerea riscului de sărăcie pentru cel puțin 20 de milioane de persoane până în 2020) și un angajament reînnoit în favoarea ocupării forței de muncă (un obiectiv de ocupare a forței de muncă de 75 % pentru grupa de vârstă 20-64 de ani). Au fost create șapte inițiative emblematice pentru a contribui la realizarea acestor obiective, printre care Agenda pentru noi competențe și locuri de muncă, axată pe restructurarea politicilor de flexicuritate, și Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale (2.3.9). Progresul acestor inițiative a fost monitorizat în cadrul ciclului anual al guvernantei economice a UE: semestrul european. În urma creșterii nivelurilor de sărăcie, în 2014 a fost înființat Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane. Acesta asigură alimente și asistență materială de bază, precum și activități de incluziune socială.

La 26 aprilie 2017, Comisia a prezentat Pilonul european al drepturilor sociale (PEDS), care stabilește 20 de principii și drepturi esențiale menite să sprijine un proces reînnoit de convergență către condiții mai bune de viață și de muncă. Acestea sunt împărțite în trei categorii: (i) egalitate de șanse și de acces pe piața muncii, (ii) condiții de muncă echitabile și (iii) protecție și incluziune socială. În cadrul summitului social de la Göteborg din noiembrie 2017, Parlamentul, Consiliul și Comisia și-au subliniat angajamentul comun prin adoptarea unei proclamații comune privind PEDS. PEDS este însoțit de un „tablou de bord social” pentru a monitoriza progresele înregistrate (2.3.9).

În 2019, a fost înființată Autoritatea Europeană a Muncii, cu sediul la Bratislava. Principalul ei scop este acela de a ajuta statele membre și Comisia să se asigure că normele UE privind mobilitatea forței de muncă și coordonarea securității sociale sunt puse în aplicare într-un mod echitabil, simplu și eficace.

În același an, au fost adoptate mai multe acte importante. Directiva (UE) 2019/1158 privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor vizează îmbunătățirea accesului la concediul din motive familiale și la formulele flexibile de lucru, întărind și mai mult egalitatea dintre bărbați și femei pe piața forței de muncă. Directiva (UE) 2019/1152 privind transparența și previzibilitatea condițiilor de muncă urmărește să ofere lucrătorilor o serie de drepturi fundamentale suplimentare, cum ar fi dreptul la informații mai specifice despre aspectele esențiale ale activității lor, fixarea unei limite a perioadelor de probă, creșterea oportunităților de a căuta un loc de muncă suplimentar prin interzicerea clauzelor de exclusivitate, notificarea prealabilă a orelor de referință și oferirea de formare obligatorie gratuită. Recomandarea Consiliului privind accesul la protecție socială pentru lucrători și pentru

persoanele care desfășoară o activitate independentă urmărește să elimine lacunele formale în materie de protecție.

După izbucnirea pandemiei de COVID-19, au fost adoptate mai multe măsuri pentru a combate consecințele sociale și în materie de ocupare a forței de muncă ale crizei, cum ar fi Inițiativa pentru investiții ca reacție la coronavirus (CRII și CRII+) și Instrumentul european de sprijin temporar pentru atenuarea riscurilor de șomaj într-o situație de urgență (SURE). În plus, a fost lansată Acțiunea de coeziune pentru refugiații din Europa (CARE), iar prefinanțarea din resursele programului Asistență de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei (REACT-EU) a fost majorată pentru a sprijini statele membre și regiunile să ofere asistență de urgență persoanelor care fug din calea invaziei Rusiei în Ucraina.

La 3 martie 2021, Comisia a publicat un [plan de acțiune privind PEDS](#) în care stabilește inițiative concrete pe care se angajează să le lanseze în cursul mandatului actual (până la sfârșitul anului 2024). De asemenea, a propus obiective principale pentru 2030, și anume de a crește proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani încadrate în muncă la cel puțin 78 %, de a crește procentajul adulților care participă la formări în fiecare an la cel puțin 60 % și de a reduce numărul persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială cu cel puțin 15 milioane. La 7 și 8 mai 2021, liderii prezenți la summitul social de la Porto și-au reafirmat angajamentul față de aceste obiective esențiale. A urmat adoptarea [angajamentului social de la Porto](#) de către diverse instituții și organizații, inclusiv Parlamentul, precum și adoptarea [declarației de la Porto](#) de către șefii de stat sau de guvern din UE. Obiectivele naționale aferente au fost prezentate în iunie 2022. Implementarea acestor obiective va fi facilitată de tabloul de bord social revizuit, de finanțarea prevăzută prin cadrul financiar multianual 2021-2027 și instrumentul NextGenerationEU, în special [Mecanismul de redresare și reziliență](#), precum și de monitorizarea în cadrul semestrului european.

În același an, a fost adoptată Recomandarea Consiliului de instituire a Garanției europene pentru copii cu scopul de a preveni și a combate excluziunea socială prin garantarea accesului copiilor aflați în dificultate la educație și îngrijire timpurie, educație, asistență medicală, nutriție și locuințe. În cadrul Fondului social european Plus (FSE+) 2021-2027, toate statele membre trebuie să aloce o sumă adecvată pentru combaterea sărăciei în rândul copiilor, în timp ce statele membre care au o rată a copiilor expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială mai mare decât media UE trebuie să aloce 5 % din FSE+ în acest scop.

Ca mijloc de a combate sărăcia persoanelor încadrate în muncă, [Directiva \(UE\) 2022/2041](#) privind salariile minime adecvate în Uniunea Europeană stabilește cerințe pentru a garanta că salariile minime prevăzute în legislația națională și/sau în contractele colective de muncă sunt suficiente și îmbunătățește accesul efectiv al lucrătorilor la protecția salariului minim. Stabilirea unui salariu minim rămâne o competență națională, dar statele membre vor trebui să garanteze că salariile lor minime la nivel național le permit lucrătorilor să ducă o viață decentă.

[Recomandarea Consiliului privind un venit minim adecvat care să asigure incluziunea activă](#) vizează combaterea sărăciei și a excluziunii sociale și urmărirea unor niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă prin promovarea unui sprijin adecvat pentru venit,

prin intermediul venitului minim, a accesului efectiv la servicii de facilitare și servicii esențiale pentru persoanele care nu dispun de resurse suficiente și prin încurajarea integrării pe piața muncii a persoanelor care sunt apte de muncă.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Cu toate că rolul său a fost, o vreme îndelungată, unul pur consultativ și de supraveghere, Parlamentul a fost mereu activ în dezvoltarea măsurilor UE din domeniul ocupării forței de muncă și al politicii sociale. Încă din primele etape ale integrării europene, Parlamentul a făcut în repetate rânduri apel la o politică socială mai activă, care să reflecte importanța tot mai mare a Uniunii pe plan economic, și a sprijinit diferitele propuneri ale Comisiei din acest domeniu. Implicarea strânsă a Parlamentului în pregătirea Tratatului de la Amsterdam a asigurat includerea Acordului privind politica socială și inserarea unui capitol privind ocuparea forței de muncă.

Cu ocazia elaborării Strategiei de la Lisabona, Parlamentul a insistat asupra rolului care ar trebui să revină ocupării forței de muncă și considerentelor sociale în conceperea strategiilor de creștere și a afirmat că un nivel ridicat de protecție socială ar trebui să ocupe un loc central în Strategia de la Lisabona. El a considerat, de asemenea, că Strategia de la Lisabona nu a prevăzut obiective suficient de constrângătoare în sfera socială și a invitat statele membre să monitorizeze îndeaproape impactul social și în domeniul ocupării forței de muncă al reformelor puse în aplicare în cadrul Strategiei Europa 2020. În timpul dezbaterilor pe tema crizei financiare din 2007-2008, Parlamentul a solicitat ca UE să se angajeze să păstreze modelele sociale europene și o Europă socială puternică.

Parlamentul a insistat în repetate rânduri ca obiectivele legate de ocuparea forței de muncă și cele sociale să fie integrate într-un mod mai eficace în semestrul european, și anume prin stabilirea obligativității indicatorilor sociali și prin includerea sărăciei copiilor și a muncii decente printre indicatori.

Parlamentul a criticat anumite măsuri, cum ar fi programele de ajustare economică, luate fără implicarea lui. În martie 2014, Parlamentul a afirmat că doar instituțiile cu adevărat democratice ar trebui să coordoneze procesul politic de elaborare și de aplicare a programelor de ajustare pentru țările care se confruntă cu dificultăți financiare acute.

De asemenea, Parlamentul și-a confirmat angajamentul față de valorile sociale prin deciziile luate cu privire la utilizarea resurselor financiare din bugetul UE. Tocmai datorită Parlamentului, în perioada de programare 2014-2020 FSE (2.3.2) a reprezentat 23,1 % din finanțarea totală a UE destinată politicii de coeziune și un procent de 20 % din alocarea din FSE atribuită fiecărui stat membru trebuia să fie consacrat combaterii excluziunii sociale. În mod similar, în ceea ce privește FSE+ pentru perioada 2021-2027, Parlamentul a introdus dispoziții privind alocarea unei finanțări sporite pentru ajutorul alimentar și material, o finanțare adecvată pentru consolidarea capacităților partenerilor sociali și garanții prin care să se asigure că proiectele finanțate de UE respectă pe deplin drepturile fundamentale.

Parlamentul a avut un rol esențial în crearea Garanției europene pentru copii. În 2015, Parlamentul a solicitat o garanție care să ajute fiecare copil din Europa expus riscului

de sărăcie sau de excluziune socială să aibă acces la asistență medicală gratuită, educație, educație și îngrijire timpurie, locuințe decente și o alimentație adecvată. În 2017, Parlamentul a solicitat Comisiei să implementeze o acțiune pregătitoare privind instituirea unui posibil sistem de garanție pentru copii, deschizând calea pentru acest instrument.

În rezoluția sa referitoare la semestrul european 2016, Parlamentul a invitat Comisia și statele membre să ia măsuri menite să stimuleze convergența socială ascendentă în UE. De asemenea, a invitat Comisia să definească și să cuantifice conceptul său de echitate socială. În rezoluția sa referitoare la ocuparea forței de muncă și prioritățile sociale ale semestrului european 2023, Parlamentul a invitat Comisia să dezvolte o arhitectură în materie de guvernare bazată pe solidaritate, integrare, justiție socială și convergență, pe egalitatea de gen, pe servicii publice de înaltă calitate, inclusiv pe un sistem de învățământ public de calitate pentru toți, pe locuri de muncă de calitate și pe dezvoltarea durabilă.

În rezoluția sa referitoare la PEDS, Parlamentul a aprobat întru totul inițiativa Comisiei în acest domeniu, dar a ținut să sublinieze rolul important al aplicării unui set de bază de drepturi pentru toți, iar partenerii sociali și Comisia au fost invitați să colaboreze pentru a prezenta o propunere de directivă-cadru privind condițiile de muncă decente.

La 4 iulie 2017, Parlamentul a adoptat o rezoluție referitoare la condițiile de muncă și locurile de muncă cu contracte precare, recunoscând că formele de încadrare în muncă neconforme standardelor și atipice sunt tot mai răspândite. A evidențiat din nou acest aspect în rezoluția sa din 22 octombrie 2020, în care se remarcă faptul că lucrătorii încadrați în muncă în formă atipică au fost cei mai afectați de consecințele crizei provocate de pandemia de COVID-19 și deseori rămân pe dinafara măsurilor luate de statele membre.

În 2020, Parlamentul și-a stabilit prioritățile legate de o Europă socială puternică pentru tranziții juste, solicitând inclusiv integrarea PEDS și a progresului social în tratate și invitând statele membre și Comisia să adopte o „Agendă Porto 2030” ambițioasă, cu obiective sociale obligatorii.

În 2021, în contextul prelungirii pandemiei de COVID-19, Parlamentul a cerut să se elaboreze un act legislativ al UE care să le confere lucrătorilor dreptul de a se deconecta de la muncă în afara orelor de lucru. În contextul războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, Parlamentul [s-a arătat îngrijorat](#) de consecințele grave ale crizei pe plan social și ocupațional, în special pentru tineri. El a susținut trecerea la un model de creștere sustenabilă, incluzivă și rezilientă, care să sprijine convergența socială ascendentă și să consolideze dezvoltarea durabilă și reziliența economiei și societăților din UE.

Pentru mai multe informații pe această temă, vă rugăm să consultați site-ul [Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale](#).

Monika Makay
10/2023

